

A Magyar Természetvédők Szövetsége környezeti szempontú észrevételei

a Nyugat-dunántúli Operatív Program 2007-2013 Egyeztetési változatához (2006. október)

Előrebocsátjuk, hogy azért nem a kérdőív kitöltésével véleményezzük az operatív programot, mert a rendelkezésre bocsátott kérdőívet nem tartjuk alkalmasnak a mélyreható véleményezésre. Egyrészt ugyanis nem ad lehetőséget a kérdőív általános, az egész OP-ra vonatkozó vélemények megfogalmazására, másrészt a véleményezést szolgáló keretek is limitálják a leadható vélemény terjedelmét.

Általános észrevételek

A nyugat-dunántúli régió 2007-2013 időszakához kapcsolódó tervezési folyamatban jövőképet tűzött ki magának, amely szerint a régiók közül szeretne kitűnni a környezet-, természetvédelem területén, szeretne „Zöld mintarégióvá” válni. Az elképzelést a Regionális Fejlesztési Tanács is határozatban erősítette meg. Sajnos a tervezési folyamatok során az ehhez kapcsolódó tervrészek folyamatosan gyengültek, és jelen egyeztetési anyagban már többnyire csak az elvek szintjén érvényesülnek.

A Nyugat-dunántúli Regionális Környezetvédelmi Fórum együttműködve a regionális tervezésért felelős Tervező Hálózat Intézettel és a Regionális Fejlesztési Ügynökség munkatársaival a „Zöld mintarégió” eléréséhez alapvetésként határozta meg:

1. A környezeti szempontok érvényesítését a fejlesztési folyamatokban;
2. A környezet megóvását, rehabilitációját, fejlesztését célzó programok támogatását.

A két alapvetés közül az első csak a stratégiai szinten, a második a lehetőségekhez, és a korábbi verziókhöz képest gyengén érvényesül a programleírásban.

Összefoglalva megállapíthatjuk, hogy a Nyugat-dunántúli Operatív Program Egyeztetési változata sajnos nem járul hozzá, hogy a régió valóban kitűnhessen a környezetvédelem területén. Összehasonlítva más régiók operatív programjaival, környezeti szempontok alapján azoknál gyengébbnek tűnik.

Az akcióterv szinten és a pályázati kiírásoknál rendkívül fontos lenne a környezeti fenntarthatósági szempontok integrációja. A Magyar Természetvédők Szövetsége az elmúlt években a ROP IH megbízásából számos ROP pályázat környezeti fenntarthatósági értékelését végezte el és láttuk, mennyire fontos (lett volna) a különböző pályázati kiírások követelményeibe építeni a környezeti ügyeket, ami a pályázók helyzetét is megkönnyítette volna. Erről egy kiadványunk is megjelent „Zöld szempontok a környezetkímélő és fenntartható fejlődést szolgáló fejlesztésekhez” címmel, amelyben sok praktikus tanács található pl. foglalkoztatási, turisztikai, város rehabilitációs, közlekedési, infrastruktúra fejlesztési projektek „zöldítéséhez”. A kiadvány szempontokat adhat az akciótervek és kiírások környezeti szempontú javításához is. A kiadvány letölthető a www.mtvsv.hu honlapról. Pontosabb cím:

(http://www.mtvsv.hu/kiemelt_kiadvanyok.php?PHPSESSID=216ad3e596f35c779203d6b39e068da3)

Részletes észrevételek, konkrét szövegmódosítási javaslatokkal

A helyzetértékelés problémaként említi, „*hogy az emberek egy része érzéketlen a környezetével szemben*”, valamint a stratégia átfogó célként határozza meg az elvet: „*Környezetileg tudatosan tervezett fejlesztésekkel a regionális adottságokhoz illeszkedi gazdasági és közszolgáltatási infrastruktúra megteremtése a növekedés és foglalkoztatás elősegítése érdekében.*” Később horizontális elvként is megjelenik *környezettudatosság, fenntarthatóság*. Mindezek a környezeti szempontok fontosságára utalnak, azonban ezek a szempontok a prioritások ismertetéseiből hiányoznak. A dokumentumban ismertetett probléma a cél elérésen alapfeltételeként állított szempontok alapján az alábbi módosítási javaslatokat tesszük:

1. A 2. A NYUGAT-DUNÁNTÚLI RÉGIÓ SWOT ANALÍZISE, Gyengeségek felsorolásába kerüljön be: **Az emberek érzéketlensége környezetükkel szemben** – gondolat.

2. A 3.1.2. Specifikus célok fejezetben az 1. specifikus célt kérjük módosítani, azaz a következő mondat helyett: „Mindeközben egyes ipari parkok már szinte teljesen megteltek, ezért újabb területeket fejlesztése indokolt. Továbbá elengedhetetlen a meglévő ipari parkok szolgáltatásainak bővítése, a főbb ipari központokban az innovációhoz kapcsolódó speciális szolgáltatások nyújtása.” Helyett javasoljuk: „**Mindeközben egyes ipari parkok már szinte teljesen megteltek, ezért újabb barnamezős területek ilyen célú fejlesztése indokolt. Továbbá elengedhetetlen a meglévő ipari parkok szolgáltatásainak bővítése, a főbb ipari központokban a környezetvédelmi célú innovációhoz kapcsolódó speciális szolgáltatások nyújtása.**”

3. 4.1. Regionális Gazdaságfejlesztés; 4.1.2 Beavatkozási területek, tevékenységeket A regionális klaszterekhez kapcsolódó szolgáltatások fejlesztése; tevékenységek felsorolásához új elemként javasoljuk beépíteni:

– **Környezeti tanácsadó hálózat a környezeti szempontok érvényesítéséért a klaszterek és vállalati hálózatok munkájában.**

4. 4.2 TURIZMUSFEJLESZTÉS - PANNON ÖRÖKSÉG MEGÚJÍTÁSA a cím megtévesztő, hisz a tervezett tevékenységek a természeti és kulturális értékeket mint forrást használják gazdasági haszon elérésére, noha a cél, az lenne hogy az értékeket megóvjuk és megújítsuk.

5. Pannon-termál program kiszélesítése / Tevékenységek / gyógyfürdőhelyek egészségügyi intézményeinek gyógyvízre épülő gyógyászati célú szolgáltatásaihoz szükséges infrastruktúra fejlesztése az energiahatékonysági megoldások figyelembevételével; rész módosítása az alábbiak szerint:

...infrastruktúra fejlesztése az energiahatékonyság, megújuló energiaforrások alkalmazási lehetőségeinek felhasználásával.

(Az alátámasztó rész még egyértelműen utal a megújuló energiaforrások használatának ösztönzésére, ez azonban a tevékenységek között már nem jelenik meg.)

6. Pannon Kulturális Út / Tevékenységek / a támogatott turisztikai vonzerők használatához közvetlenül kapcsolódó infrastrukturális fejlesztések, pl. bekötő utak, kerékpárutak, közterületek, parkok, közbiztonság javításához kapcsolódó beruházások bekezdésből a **bekötő utak**-at kérjük törölni, hisz ha nincs ilyen út, azt valószínűleg csak a természeti környezet jelentős károsításával lehet létrehozni.

7. Tájegységi ökoturisztikai (aktív) programok fejlesztése / Tevékenységek / a nemzeti parkok, natúrparkok és egyéb védett természeti területek (tájvédelmi körzetek) turisztikai célú fejlesztése (látogatóközpontok kiépítése, oktató bázisok és tanösvények fejlesztése, bemutatóhelyek és rendezvények szervezésére alkalmas területek kialakítása, turista útvonalak kiépítése); bekezdés helyett:

– **a nemzeti parkok, natúrparkok, védett természeti területek (tájvédelmi körzetek) és egyéb nem védett, de turisztikai potenciállal rendelkező területek megújítása, turisztikai célú fejlesztése (területek megóvását, megújítását célzó tevékenységek, látogatóközpontok kiépítése, oktató bázisok és tanösvények fejlesztése, bemutatóhelyek és rendezvények szervezésére alkalmas területek kialakítása, turista útvonalak kialakítása)**

8. Tájegységi ökoturisztikai (aktív) programok fejlesztése / Tevékenységek / a támogatott turisztikai vonzerők használatához közvetlenül kapcsolódó infrastrukturális fejlesztések, pl. bekötő utak, közterületek, parkok, közbiztonság javításához kapcsolódó beruházások. bekezdésből a **bekötő utak**-at kérjük törölni, hisz ha nincs ilyen út, azt valószínűleg csak a természeti környezet jelentős károsításával lehet létrehozni.

9. Helyi, térségi desztináció menedzsment szervezetek, turisztikai klaszterek létrehozása,

fejlesztése. / *Tevékenységek / a turisztikai célú projektek fejlesztése és a tevékenységek koordinációja; bekezdés bővítése az alábbiak szerint:*

– ***a turisztikai célú projektek fejlesztése és a tevékenységek koordinációja, környezeti hatásainak vizsgálata.***

10. 4.3.2 Beavatkozások, tevékenységek / Integrált városrehabilitációs tevékenységek leromlott városi lakóterületeken vagy leromlással fenyegetett lakótelepeken / Tevékenységek / Tanulmányok, kiviteli tervek készítése a jelenlegi és a későbbi rehabilitációs szakaszokhoz kapcsolódóan; rész kiegészítése:

– ***...a jelenlegi és későbbi közcélú rehabilitációs szakaszokhoz kapcsolódóan;***

11. Helyi és helyközi közösségi közlekedés infrastrukturális feltételeinek javítása rész sajnos nem veszi figyelembe a vasutat, mind közösségi közlekedési eszközt, noha ennek fontos szerepe van és kell, hogy legyen a jövőben is egy integrált távolsági közlekedési rendszerben. Sajnos az ország vezetése célul tűzte ki a vasúti szárnyvonalak leépítését. Az elégtelen feltételek – lepusztult megállók, várótermek, koszos, rossz műszaki állapotú szerelvények, nem kellően átgondolt menetrend – megszüntetése hozzájárulhat, hogy a vasút szerves részévé váljon a régió közösségi közlekedési rendszerének. Ezen szempontokat javasoljuk beépíteni az *Alátámasztás* részbe, és ezek alapján a *Tevékenységek* közt módosításra javasoljuk az *autóbusz pályaudvarok, végállomások felújítása, átépítése utasforgalmi szempontok szerint, mozgáskorlátozottak tömegközlekedésének elősegítését biztosító tevékenységek fejlesztése; az alábbiak szerint:*

– ***autóbusz pályaudvarok, végállomások, vasúti várótermek felújítása, átépítése...***

12. 4.4 KISTÉRSÉGI KÖRNYEZETVÉDELMI ÉS INFRASTRUKTURÁLIS FEJLESZTÉSEK

A korábbiakban ez a prioritási tengely biztosított keretet a környezeti szempontból előremutató tevékenységeknek, mint például a közösségi támogatás megújuló energiaforrások felhasználására, energiatakarékossági fejlesztésekhez, vagy a lakosság környezeti tudatosságát fokozó akciók támogatása. Mivel a dokumentum nem részletezi, milyen szempontok alapján kerültek ki, „határolódtak le” ezen intézkedések, javasoljuk módosítani a prioritási tengelyt a korábbi programban megtalálható, ide vonatkozó részekkel.

Amennyiben erre nincs mód, javasoljuk feltüntetni ezek indokát a 4.4.4. Lehatárolási szempontok között.

13. Térségi közlekedési kapcsolatok fejlesztése / Tevékenységek / Három számjegyű utak, amelyek nem TEN folyósóra hordanak rá, valamint négy- és ötszámjegyű utak felújítása, építése (utak építése, burkolatának és alépitményének felújítása, szélesítése és megerősítése a nehezen elérhető települések megközelíthetőségének javítása érdekében); bekezdésből javasoljuk törölni az **építése-t**. Egy új útszakasz építése jelentősen nagyobb költségeket igényel, mint a meglévők felújítása, és a várható források sajnos a felújítási igényeket sem képesek teljes mértékben kielégíteni.

14. 4.5 HELYI ÉS TÉRSÉGI KÖZSZOLGÁLTATÁSOK FEJLESZTÉSE 4.5.1. A prioritás céljai közé új bekezdéséként:

– ***Környezettudatosság fokozása a régióban, az ehhez kapcsolódó szolgáltatások kialakítása, fejlesztése.***

15. 4.5.2 Beavatkozási területek, tevékenységek közé új elemként javasoljuk:

– ***A környezet megóvásához kapcsolódó szolgáltatások kialakítása, fejlesztése***

Alátámasztás

A lakosság érzéketlensége a környezetük iránt fontossá teszi olyan szolgáltatások megalapozását és fejlesztését, melyek változtatni képesek ezen, és fokozni képesek a lakosság környezettudatosságát. A kapcsolódó szolgáltatások környezeti információs rendszerek, környezeti tanácsadás régióon belüli helyzete különböző, a megyei jogú városokban, ha hiányosan is de rendelkezésre állnak, viszont a kisebb városokban, településeken nincsenek meg. A környezeti érzékenység fokozása szükségszerű, hisz ezzel hosszú távon alapozható meg a régió fenntartható fejlődése.

Tevékenységek

– ***Környezeti információs rendszerek kialakítása, fejlesztése;***

- **Regionális lakossági környezeti tanácsadó hálózat kialakítása;**
- **A környezeti nevelést és környezeti tudatformálást elsegítő szakmai módszertani segítségnyújtás, erdei iskolákkal való együttműködések hosszú távú kialakítása.** (Ide kerül a Közoktatási infrastruktúra és szolgáltatások fejlesztése / tevékenységek közül)

16. 4.6. Technikai segítségnyújtás / Az OP technikai segítségnyújtás prioritása a központi Végrehajtás Operatív Programtól eltérő, a NYDOP végrehajtását segítő tevékenységeket, tevékenység-csoportokat támogat, kiemelten: részhez új bekezdésként:

- **A fenntartható fejlődés szempontjainak érvényesítését segítő szakértői tevékenység a Nyugat-dunántúli Operatív Programban (a végrehajtás, a monitoring, az értékelés és a pályázatok elbírálása során);**

Ugyanitt az „OP végrehajtását érintő tanulmányok, elemzések” pontot kérjük kiegészíteni így: **„az OP végrehajtását érintő tanulmányok, elemzések, különös tekintettel a környezeti és esélyegyenlőségi fenntarthatósági szempontok érvényesülésére;**

17. 6.2.1. Monitoring: A hivatkozást kérjük az alábbiak szerint módosítani:

„egy környezetvédelmi civil szervezet delegált képviselője” helyett: **„a környezetvédelmi civil szervezetek egy delegált képviselője”.**

Készült a Reflex Egyesület anyagai felhasználásával.

Budapest, 2006. november 8.

Dr. Farkas István
Ügyvezető elnök